

Bransch i knivigt läge

Av Helena Karlsson

I Eskilstuna har knivindustrin haft stor betydelse och bidragit till epitet "sméstaden". Av de många knivfabriker som en gång verkade i staden finns idag endast en enda kvar – Eka-knivar.

Året var 1881. Hadar Hallström hade just återvänt till Sverige efter ett antal år ute i den stora världen. I bagaget hade han rika erfarenheter av modern knivtillverkning och maskinkonstruktion. Sina kunskaper tog han med sig till Eskilstuna, knivindustrins

svenska metropol. Redan året därpå slogs dörrarna upp till Hadar Hallströms Kniv-fabriks AB (idag Eka-knivar). Därmed var grunden lagd till en av få knivfabriker som överlevt 1900-talets obarmhärtiga ratio-nalisering.

Hallströms knivfabrik på Bruks-gatan ca 1905. Foto: okänd. Eskilstuna stadsmuseum

Sméstaden har den kallats, med sina många smeder och stora tillverkning av allsköns smidesprodukter. I Eskilstuna har vattenkraften gjort förhållandena för industri gynnsamma och här frodas sedan århundraden ett rikt näringsliv. Kanske är det ändå just knivindustrin som gett staden dess särställning i den svenska industrihistorien. Här har kungliga privilegier och initiativ tillsammans med enskilda smeders slit hjälpt till att bygga upp en industri med världsrykte.

Arbetsbok för nr 51 Lindquist. Hadar Hallströms knivfabriks arkiv, Arkiv Sörmland

På 1880-talet, när Hadar Hallström öppnade eget i det gamla sliphuset i Eskilstuna, var han alltså knappast unik. Här fanns redan en rad knivfabriker med hantverksbetonad tillverkning. Hallströms nyvunna kunskaper utomlands bröt emellertid mot denna tradition. Hans maskinella knivtillverkning gjorde honom unik. De kunskaper i maskinkonstruktion han inhämtat i USA kom väl till pass. År 1887 fick han patent på ett nytt "sätt att

slipa knifblad jemte därför afsedd maskin." Med maskinens hjälp kunde knivarna både blank- och profilslipas, vilket var revolutionerande nytt.

Med sina moderna tillverkningsmetoder och egenkonstruerade maskiner växte snart Hadar Hallströms rörelse. Hallström själv innehade dessutom både kommunala uppdrag och styrelseposter i flera bolag i Eskilstuna. År 1916 blev han utsedd till verkställande direktör för Eskilstuna sparbank. Vid sin död 1928 var Hadar Hallström en mycket ansedd man i staden.

Sedan Hadar Hallströms engagemang i banken ökat fanns allt mindre tid till det egna företaget. En försäljning av knivfabriken blev lösningen. Ny ägare blev fabriken försteman John Elmqvist. I februari 1917 hölls konstituerande sammanträde med det nya bolaget, nu under namnet Eskilstuna Knivfabriks AB. Att Elmqvist valde detta namn ger en vink om att företaget redan då var ett av stadens dominerande. Den grund

som Hadar Hallström lagt med sina maskiner och tillverkningsmetoder kunde det nybildade företaget nu bygga vidare på.

Reklam för fickkniv u å. Eskilstuna knivfabriks arkiv, Arkiv Sörmland

Sedan dess har ett sekel passerat. Ett århundrade som sett en knivindustri som gått från blomstring till kris med ökande utländsk konkurrens och förändrade köpmönster, en utveckling som också Eka-knivar fått känna av. Idag sker tillverkningen utomlands medan kontor, försäljning och viss montering finns kvar i Eskilstuna. Här finns ändå framtidstro, vilket inte minst etablerandet av en ny filial i USA visar. Än lever alltså traditionen i knivstaden Eskilstuna.

Personalfotografi från ca 1925. John Elmqvist syns i mitten i ljus kostym. Foto: okänd. Eskilstuna knivfabriks arkiv, Arkiv Sörmland

Publicerad i Sörmlandsbygden i september 2017